

Rapport fra Prosjekt "Ett – åringen"

Trondhjems Asylselskaps barnehager 2010 - 12

Bakgrunn

Spørsmålet om barnehagen er det rette tilbudet for så små barn, og om de kan ta skade av å være der, er stadig er oppe til debatt. Det ser ut til at de fleste fagfolk og forskere er enige om at et dårlig barnehagetilbud faktisk kan være skadelig! Like klare er ekspertene på at en god barnehage kan gi små barn en god hverdag.

Erkjennelsen av at har ettåringene kommet for å bli i barnehagen, og i de siste årene i stadig større omfang, i Trondheim har i dag 88 % av alle ettåringer et barnehagetilbud, var bakgrunnen for at Asylselskapet i sin strategiplan for 2010 – 2014, ønsket en felles satsing på å kvalitetssikre tilbudet til de yngste barna i barnehagen. Prosjektet inngår i denne satsningen.

Initiativtaker og pådriver har vært styrer Marianne Schjetne ved Bakklandet barnehage som over tid har lagt ned mye arbeid i å øke personalets kompetanse og bevissthet når det gjelder de yngste barna. Barnehagen har mange års erfaring fra avdelingsbasert familiebarnehagedrift, der assistenter arbeider i eget hjem med en gruppe på fire barn under veiledning av pedagogisk leder. Erfaringene fra denne type småbarnsavdeling, og erkjennelsen av at ny kunnskap kan føre til endret praksis, var bakgrunnen for initiativet til prosjektet.

Mål

Hovedmål:

Å sikre trygg tilknytning for de yngste barna i barnehagen

Delmål

1. Å øke personalets kunnskap om tilknytning og bidra til at kunnskap omsettes i god praksis i barnehagene
2. Utvikle et spørreskjema til foreldrene for å sikre et godt samarbeid mellom hjemmet og barnehagen
3. Lage en felles presentasjonsbrosjyre om tilbudet til de yngste i Asylselskapets barnehager

Prosjektgruppe

Det ble etablert en prosjektgruppe, med representanter fra alle barnehagene i Asylselskapet. Gruppen ble ledet av Marianne Schjetne. Barnepsykolog Anne Margrethe Rostad har fulgt prosjektet tett og gitt opplæring og veiledning underveis.

Metode

Kompetanseutvikling og bevisstgjøring gjennom erfaringsutveksling, refleksjon over egen praksis, veiledning og undervisning.

GJORT - LÆRT - LURT

1. GJORT – Hva gjorde vi?

Oppstarten av prosjektet var felles fagsamling for pedagogiske ledere og styрere med tilknytning som tema ved Anne Margrethe Rostad i Erkebispegården i april 2010.

Barnehagene valgte deretter representanter til en prosjektgruppe, som møttes 3-4 ganger i halvåret i løpet av toårsperioden. Det kom fort frem et behov for å lære mer om tilknytning. Det ble derfor gjennomført en felles kurskveld for alle ansatte i Asylselskapet om tilknytning og tilknytningsteorier. I samarbeid med veileder Anne Margrethe Rostad ble det utviklet et spørreskjema for foreldrene til ett – åringene. Skjemaet er prøvd ut i barnehagene fra august 2011 og erfaringer er delt i prosjektgruppa. Høsten 2012 ble brosjyren «De yngste barna i Asylselskapets barnehager» utarbeidet.

2. LÆRT - Hva lærte vi?

Refleksjonstema 1: Oppstarten i barnehagen

- Hva er viktig i oppstarten?
- Hva tåler ett-åringen?
- Hva er viktig i samspillet mellom barnet og den ansatte?
- Hvordan gir vi oss tid til "å lytte ut" barnets verbale, kroppslige og følelsesmessige behov og intensjoner for raskest mulig å knytte nødvendige og sterke følelsesmessige bånd mellom primærkontakt og barn?
-
- Hvordan gir vi oss tid til "å lytte ut" barnets verbale, kroppslige og følelsesmessige behov og intensjoner for raskest mulig å knytte nødvendige og sterke følelsesmessige bånd mellom primærkontakt og barn?

Hva lærte vi?

- Avtal foreldresamtale raskt dersom barnet har en vanskelig start. Vær ærlig overfor foreldre; si fra dersom barnet trenger mer tid
- Vær obs på de ett-åringene som begynner senere på høsten, etter den vanlige bli kjent fasen. Og heller ikke glemme toåringene!
- Ta foreldrene med på råd! Verdsett den kunnskapen de har om eget barn
- Send bilde av personalet til nye barn på forhånd
- Være tett på, observer og "les" barnet. Tilknytning er viktig og nødvendig
- Primærkontakten må gi seg tid til å lytte til det lille, nye barnets tempo og medvirkning må være i fokus

Refleksjonstema 2: Tilknytning

- Hva er god tilknytning?
- Hvordan kan vi oppdage disse barna?
- Hvordan kan vi hjelpe dem?
Hvordan vi kan bli trygge på at det vi gjør er riktig?

Hva lærte vi?

- Vi har fått økt fokus på **tilknytning**, gjennom de møtene vi har hatt.
- Skjemaet til Bakklandet barnehage for bli-kjent perioden fungerer bra
- De yngste barna har et stort behov for trygghet og nærhet
- Noen barn trenger **trygg base** lengre en de andre
- Vi skal ikke presse barna til løsrivelse før de er modne for det
- For å bidra til god psykisk helse hos det enkelte barn, er det viktig med sensitivisering og å se den enkeltes behov. Det er viktig at vi lærer oss å se ungen.

Refleksjonstema 3: Foreldresamtalen

- Hva kan vi gjøre for at foreldresamtalen kan bli en hjelp til å se barnet?
- Kan vi utvikle og **prøve ut et standardisert spørreskjema** til foreldre til ettåringene, med utgangspunkt i ett skjema utarbeidet av Anne Margrete Rostad til 2. leveår, for å hjelpe foreldre og barnehage til å ha fokus på barnet og kvalitetssikre at barn som trenger å bli sett, blir sett?

Hva lærte vi?

- Skjemaet har en positiv effekt på foreldrene fordi det bidrar til bevisstgjøring av positiv tilknytting og trygg base
- Skjemaet er et hjelpemiddel i forberedelse til foreldresamtalen på høsten
- Noen foreldre reagerte på at de «utleverer seg» gjennom skjemaet. Vi må derfor sørge for å informere om hva skjemaet skal brukes til, at målet er å trygge og ta vare på ettåringene, se barna og foreldrenes behov og sørge for at vi ser "den samme ungen" i barnehagen og hjemme. Det er stort sett positive erfaringer i barnehagene. Som regel har det vært sammenfallende opplysninger fra hjemmet og fra barnehagen. Foreldrene har opplevd det som nyttig og de har fått gode forklaringer på hvorfor vi bruker skjemaet. Det har vært få innvendinger.
- Skjemaene har blitt levert inn raskt. I ett tilfelle i en barnehage ønsket ikke foreldre å bruke skjemaet. Det ble forklart med skepsis mot for tidlig kartlegging av barn.
- Personalet har brukt tid på å forberede skjemaene sammen i forkant. Skjemaet gir personalet en god forberedelse til samtalen. I noen barnehager har flere av personalet vært til stede på samtalen, i andre har det bare vært én. Det har vært behov for god tid til samtale. En anbefaling er å beregne omtrent en time per samtale.
- Skjemaet kan plukke opp informasjon fra foreldre som ikke hadde kommet fram ellers, fordi det ikke er lett for foreldrene å si det eller fordi de ikke har tenkt på det selv. Det førte til et ekstra fokus på det man var litt bekymret for, for eksempel et tilfelle der et barn viste lite følelser.
- Spørsmålene er bevisstgjørende både for personalet og foreldrene. Det gir et felles fokus.
- Skjemaet dreier seg om de viktige tingene for de minste barna. Gode skjemaer for de minste har vært savnet tidligere. I forhold til noen barn er det behov for forklarende og utfyllende informasjon til skjemaet. Noen bruker annen dokumentasjon/ observasjon i tillegg som grunnlag for samtalen.
- Gjennom skjemaet kan personalet hjelpe foreldrene til å se barna sine i et nytt lys. Det får fram barnets kompetente og positive sider til foreldre som har barn som har vansker/ spesielle behov på noen områder.

- Skjemaet kan være et godt utgangspunkt og en døråpner for en "vanskelig"/ utfordrende samtale. Det kan også være med på å dempe foreldrenes bekymringer i forhold til hva som er "normalt". Vi må samtidig være observante på å kjenne vår rolle. Vi skal ikke bli foreldrenes psykologer.
- Som førskolelærer blir man tryggere i rollen sin og bedre på å se ettåringens behov. Skjemaet er en måte å skolere seg på i forhold til de minste, å bli systematiske i våre observasjoner. Denne tryggheten ser ut til å smitte over på foreldrene.
- Det kan være uheldig å bruke begrepet "kartlegging". Det er et belastet ord. Forklar heller i informasjonen til foreldrene at dette er noe vi gjør for å bli bedre kjent med barnet deres.
- Med skjemaet som utgangspunkt for foreldresamtaler tror vi at vi vil gi bedre foreldreveiledning. Vi blir raskere og bedre kjent med barn og foreldre.

LURT - Anbefalinger fra prosjektgruppa:

- Legge plan for videreføring av kompetanse, både i felles fora i TA og i den enkelte barnehage. Dette er et lederansvar. Saken må settes på dagsorden i lederforum og synliggjøres i strategi- og handlingsplaner i TA, samt tas inn i faglige fora. Forslag om felles samling i juni hvert år for de som skal jobbe med de minste.
- Representantene i prosjektgruppa må fortsette å være ettåringenes ambassadører på egen enhet, ved å bruke sin kunnskap om de yngste barnas sårbarhet i hverdagen i barnehagen, også forhold til to og treåringen og ikke minst, utsatte barn, samt i andre overgangssituasjoner, passe på at ettåringene får de beste vikarene osv.
- Avdelingene utfordres til å øve seg i foreldresamtaler gjennom rollespill.
- Når det gjelder oppstartsamtalet og overlapp mellom kommunens mal og vårt ettåringsskjema for samtalen senere på høsten, er Anne Margretes råd at vi ikke tar i bruk kommunens mal, men bruke en enklere oppstartsamtale + ettåringsskjema.
- Det som er spesielt viktig er å lage en plan for oppstart: Avklar med foreldrene hvor mye tid de kan sette av i oppstarten og veiled dem underveis.